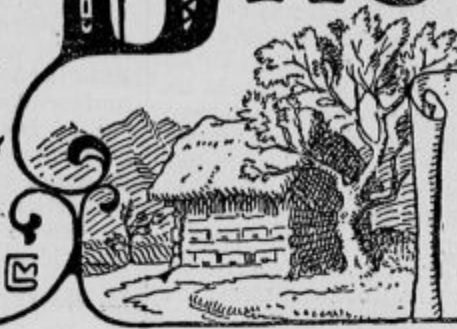

DRUŠTVENIK

DOMOLJUBOVA PRILOGA
POSVEČENA IZOBRAZBI
: IN NAŠIM DRUŠTVOM :

Stev. 9.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1910.

Leto II.

Patronat Vincencijeve družbe za mladino.

Zanemarjenih otrok je pri nas vedno več, posebno v Ljubljani, po drugih mestih in trgih, pa tudi po deželi. Mnogo jih je popolnoma osirotelih. A ti niso vselej največji reveži, ker zanje včasih občina kaj stori ali pa se zganejo usmiljena srca in jih spravijo v kak zavod. Še slabše je včasih s tistimi, ki imajo še očeta ali mater, ali pa tudi oba, pa so versko in нравno zanemarjeni, rastejo brez nadzorstva in vzgoje in so v največji nevarnosti, da se časno in večno pogube. Da je tukaj sila res grozna in pomoč nujna, moramo soditi že po tem, da so celo države začele ustanavljati in pospeševati razna društva v obrambo in varstvo zanemarljene mladine. Pri tem rešilnem delu katoličani ne smemo zaostati. K temu nas sili krščanska ljubezen do bližnjega in zgled našega božjega Izveličarja, ki se je s posebno ljubeznijo oklepal nedolžnih otrok, jih zbiral v svojem okrilju in strašno gorje zaklical pohujševalcem mladine. Kdo bi ne hotel posnemati nebeškega mladinskega v tebe ne-žni skrbi? — Na poziv našega prevzvišenega knezoškofa je Vincencijeva družba v Ljubljani, ki že čez 30 let podpira siromake in sirote, prevzela nalogo, da osnuje poseben odsek v varstvo osirotelih in zanemarljene mladine, ki ima raztegniti svoje delovanje čez celo deželo. V ta namen se je osnoval »Patronat Vincencijeve družbe za mladino«. Namen patronata je: skrbeti za varstvo in vzgojo otrok, ki so v verskem ali нравnem oziru zanemarjeni, s tem, da jih izroči poštenim družinam ali katoliškim zavodom v vzgojo; pomagati revnim otrokom in tudi drugim mladim osebam, da dosežejo primeren poklic. Da bode moglo društvo uspešno izvrševati obsežno in težavno nalogo, potrebuje

krepke gmošne in duševne podpore svojih članov in dobrotnikov.

Kdo more postati član patronata.

Razun izvršujočih članov, ki imajo svoje redne mesečne sestanke v Ljubljani in ki jim je naložena skrb za mladinsko varstvo, šteje patronat za svoje člane tudi pokrovitelje (pokroviteljice), redne deležnike (deležnice) in dobrotnike (dobrotnice). Njihov namen je, da podpirajo društvo z denarno podporo in tako postanejo deležni njegovega dela. Pokrovitelji ali pokroviteljice postanejo tisti, ki vplačajo enkrat za vselej ali pa v petih letnih obrokih 100 kron; redni deležniki (deležnice), ki plačajo mesečno najmanj 20 vinarjev; dobrotniki (dobrotnice), ki plačajo vsako leto vsaj 20 vinarjev, ali pa sicer s posebno miloščino, z volilom v oporoki itd. podpirajo društvene namene. Pobiranje članarine in milodarov se v posameznih župnijah poveri zaupnim osebam, katere bodo priporočili gospodje duhovniki.

Kakšne koristi imajo člani.

Rešitev mladine je velevažno bogoljubno, narodno in socialno delo. Člani »patronata« si ne nakladajo hudih bremen, niti izrednih žrtv, pa vendar imajo zavest, da veliko koristijo svojemu ljudstvu in so tudi pred Bogom deležni vseh dobrih del, ki jih bode društvo izvršilo. — Vsi izvršujoči člani, pokrovitelji in redni deležniki bodo dobivali brezplačno društveno glasilo »Detoljub«, ki bode prihodnje leto po možnosti izhajal vsak drugi mesec, prinašal članke vzgojne in zabavne vsebine in redno objavljaval poročila o napredku mladinskega varstva v naši deželi. — »Patronat za mladino« pa je tudi kot cerkvena družba, obdarovana z odpustki. Pokrovitelji, redni deležniki in drugi dobrotniki: odpustek sedmih let in sedmih kvadranten enkrat v mesecu, ako dajo redne prispevke za patronat; enak odpustek do-

be tudi tisti zaupniki, ki nabirajo doneske in jih pošiljajo osrednjemu odboru; popolni odpustek zadnje uro, ako se skesano izpovedo, ali če to ni mogoče, vsaj skesano kličejo ime Jezus z besedo ali vsaj v srcu.

Sedež naše cerkvene družbe bode v cerkvi »Presvetega Srca Jezusovega v Ljubljani«. Tamkaj se bodo štirikrat na leto opravljale sv. maše za žive in mrtve člane in dobrotnike. Na društveni praznik bode tamkaj tudi pridiga za ljudstvo o namenu mladinskega varstva z drugimi primernimi po- božnostmi.

Knezoškofo ljubljanski o »patronatu«.

Presvetli gospod knezoškofo ljubljanski so priporočili velevažno podjetje v »Skofijskem Listu« s sledečimi iskrenimi besedami:

»Vas vse prosim v Imenu Jezusa in Njegove ljubezni, da bi postali v čim večjem številu deležniki dela, ali vsaj dobrotniki. Gotovo je v vsaki župniji prav mnogo gospodarjev in gospodinj, pa marsikaj mladeničev in deklet, ki bi si mogli odtrgati po 20 vin. na mesec in jih žrtvovati za zanemarljene otroke iz ljubezni do križanega Jezusa. Akoravno vsotica 20 vin. na mesec ni prav velika, bo vendarle skupna vsota velika in izdatna, ako bo mnogo deležnikov. Zraven dobrega zasluznega dela za večnost bodo deležniki celo list »Detoljub« dobivali brezplačno.

Kdor pa ne more biti deležnik, naj bo pa vsaj dobrotnik! Žrtvovati na leto 20 vin., to bo pač skoraj povsod mogoče. Jezusu bo tudi ta mali darček jako ljub, ako pride iz srca polnega ljubezni do bližnjega in do Njega. Dobrotniki bodo storili dobro delo in dobili malo sličico.

Za razširjenje tega dela naj se zavzamejo tretjeredniki, naši Orli in Marijine družbe. Saj se v vsaki družbi lahko utemelji karitativni odsek, t. j. odsek za dela ljubezni do bližnjega, ki naj bi to delo patronata vzel v roke, na-

biral člane, pobiral prispevke, razdeljeval list in zasledoval zanemarjene otroke po družinah. Kako sveto, kako bogoljubno, pri Bogu in pri ljudeh zaslužno delo! Saj se bo s prispevki poskrbelo, da se zanemarjeni otroci dajo kakim poštenim družini po župnijah, ali kakemu zavodu, n. pr. Marijanišču v Ljubljani, Salezijancem v Rakovniku, zavodu grofice Auersperg v Šiški. Otroci se bodo nadzorovali, vzgajali se bodo, poskrbelo se bo, da se kaj nauče in si bodo odrasli mogli pošteno svoj kruh služiti.

Ali ne bo to delo tudi na korist občinam, katerim se bo odvzelo marsikako breme, marsikak dolgotrajen in neznosen trošek za siromašne in izgubljene ljudi, ki so v nje pristojni. Zato moremo lahko trditi, da delo patronata je zares socialno delo!

Da bo delo lepo uspevalo in se razvijalo točno v krščanskem duhu, za to nam je porok načelnštvo, v katerem so sami izvršniki, zanesljivi krščanski moške: predsednik profesor dr. Josip Gruđen, tajnik Albin Zajec; odborniki: prelat Kalan, zdravnik dr. Dolšak, odvetnik dr. Drmastija, ravnatelj Remec. Ni dvoma, da bodo imenovani izvršniki katoliški moške naše bogoljubno in socialno delo tako vodili, kakor bo všeč Bogu in vsem poštenim ljudem.

Naj dobri Oče nebeški blagoslovi delo in vse sotrudnike!

Tem pristranim besedam nimamo ničesar dostaviti. Želimo le, da bi naše živahen odmev po vsej deželi. Naj se zgleda mnogo vnetih mož in mladeničev, žená in deklet, ki bi kot zaupniki in pospeševalci (pospeševaljice) v svojih okrajih podpirali plemenito delo! Naj pa tudi ljubi Bog obudi mnogo usmiljenih src, ki bi darovali svoj vinar iz ljubezni do Boga in v blagor zapuščene mladine. — Vse prijave, doneski in vprašanja naj se naslove: »Vincencijska družba« (Patronat za mladino) v Ljubljani.

Vzoren društven dom.

Referat L. Smolnikarja na skupščini S. K. S. Z. v Ljubljani, dne 21. julija 1910.

Naše društveno življenje se je tako razvilo, da so postali društveni domovi neizogibna potreba. Ako hočemo družtvom odpreti pot do daljnjega razvoja, oskrbeti jim moramo primernih prostorov. Dosedanja skušnja kaže, da je poglavitni vzrok hiranja in propadanja naših društev, ako nimajo takega lokala, kjer bi bili dani vsi pogoji za razvoj društvenega življenja. Zato se je zadnji čas z vso silo pojavilo vprašanje društvenih domov; veliko se jih je postavilo, nekaj jih je ravno v delu, skoro povsod pa premišlujejo, kako priti do lastnega društvenega doma.

Društven dom torej mora biti. Kjer ni mogoče postaviti novega, naj se oskrbi

A. DRUŠTVEN DOM ZA SILO.

Skoro v vsakem večjem kraju se dobi kako že obstoječe poslopje, ki se brez posebnih stroškov dá adaptirati za društven dom. Taka poslopja so: stare cerkvene hiše, stare šole, ali pa tudi kaka primerna privatna stavba. Preden pa se adaptacija izvrši, naj se vsakako povpraša za svet kakoga veččaka, ki naj pred vsem gleda na to, kako bo pri adaptaciji ustvaril to, kar je duša za vsako društvo: primerno društveno dvorano. V mnogih slučajih se prostori v starem poslopiju dajo porabiti le kot stranski prostori, glavni del, dvorana, se pa staremu poslopiju prizida. Vendar tak društven dom bo le za silo. Kjer je le količkaj mogoče, naj se postavi nov, vsem društvenim zahtevam ustrezajoč društven dom.

B. VZOREN DRUŠTVEN DOM.

I. Splošne, rekel bi načetne zahteve pri taki novi stavbi bi bile te-le:

1.) Stavba bodi tako velika, da je primerna množini prebivalstva dotičnega kraja. Treba misliti tudi na prihodnost. Torej raje nekoliko večjo, kot je trenutna potreba.

2.) Glavna stvar je dvorana. Pri tej zlasti naj se ne štedi s prostorom; izrabi pa naj se tudi do skrajnosti. Ravno glede dvorane se je celo pri novih stavbah zadnje čase veliko grešilo.

a) Stoji naj dvorana v pritličju, ker je prikladnejši, varnejši dostop, in tudi cenejši, ker je dana trdna podlaga.

b) Visokost dvorane bodi 5 do 6 metrov. In to iz sledečih razlogov. Vsako društvo že ima ali bo v doglednem času imelo telovadni odsek. Za telovadbo pa je neobhodna potreba telovadnice s 5 metrov visokosti. Ker si na deželi izlepa ne bomo mogli privoščiti lukusa, da si gradimo posebej društvene dvorane in posebej telovadnice, zato treba oboje strniti v eno in dati dvorani primerno visokost. — Poleg tega je taka dovolj visoka dvorana veliko bolj zračna in bivanje v njej zlasti po zimi bolj prijetno in bolj zdravo.

c) V dvorani glavna stvar je oder. Ta bodi dovolj visok, širok, a prav posebno dovolj globok. Ves utis kake igre je odvisen od odra; v bodoče pridejo na vrsto večje narodne igre, katerih ne bo mogoče uprizoriti brez primerno velikih odrov. Več o odrih Vam pove poseben referent (prof. Robida). Pričevam samo še to-le: Ker treba dvorano, kot sem že omenil, do skrajnosti izrabit, zato bodi oder narejen tako, da je brez težav mogoče odstraniti kulise, in oder porabiti kot bralno sobo, ali v druge društvene namene.

č) Iz istega vzroka naj se v vsaki dvorani napravi galerija, ki je zlasti potrebna pri telovadnih nastopih. Za občinstvo pri takih nastopih ni drugod prostora kot na galeriji.

Galerija se lahko rabi kot pevska soba, prostor pod galerijo se loči od odra s premakljivo steno in se rabi za predavanja ali kaj podobnega.

d) Vso pozornost treba obračati tudi na neobhodno potrebne stranske prostore, pripadajoče k dvorani. To sta zlasti garderobi, moška in ženska, ločeni vsaka zase.

e) Pri stavbi ne sme manjkati tudi drugih stranskih prostorov, kakor so:

1.) Prostor za knjižnico.

2.) Prostori za stanovanje ene družine ali vsaj ene osebe, ker nikakor ne kaže društvenega doma puščati brez nadzorstva in oskrbe.

3.) Izključi pa naj se iz društvenega doma gostilna, ki je povsod največja ovira za razvoj pravega društvenega življenja.

To so načelne zahteve za vsak praktičen društven dom.

II. Načrt vzornega društvenega doma.

Na podlagi teh splošnih načelnih zahtev se je izdelal načrt društvenega doma, kakor ga prinašajo naše slike. Načrt je izdelal stavbni risar J. Mandelj, za kar mu bodi tu izrečena iskrena zahvala. Ta načrt je seveda le poskus; treba bo še veliko izpopolnjevanja, da pridemo res do vzornega načrta.

Dvorana je projektirana zadalj in zavzema pritličje ter I. nadstropje. Spodaj so stranski prostori: spodaj za posojilnico ali kaj podobnega, ki je obenem blagajna. Poleg tega garderoba in knjižnica. Pod odrom, kamor se pride iz dvorane in tudi po posebnih stopnicah, je moška in telovadna garderoba ter shramba za telovadno orodje. V I. nadstropju je eno stanovanje s kuhinjo in dvema sobama. Poleg tega še ena društvena soba. Galerija ima uhod skozi stanovanje; lahko pa se napravi tudi posebne polževne stopnice iz dvorane. Vse drugo je razvidno iz slik. Veliko vredno je to, ker so prostori razdeljeni tako, da se v slučaju potrebe: recimo društvene predstave ali kake druge slavnosti, lahko rabijo vsi prostori obenem — ali pa posamezni prostori vsak zase tako, da se v njih lahko vršijo seje, čitanje, pevske vaje, predavanja itd. nemoteno drugo od drugega.

III. Stroški društvenega doma

kakor ga kaže predloženi načrt. Stavbenik Ivan Ogrin v Ljubljani je napravil površen proračun za zgradbo takega doma. Stavba bi stala popolnoma izgotovljena po normalnih cenah od 25.000 do 35.000 K, glede na kakovost izvršitve in lokalne razmere.

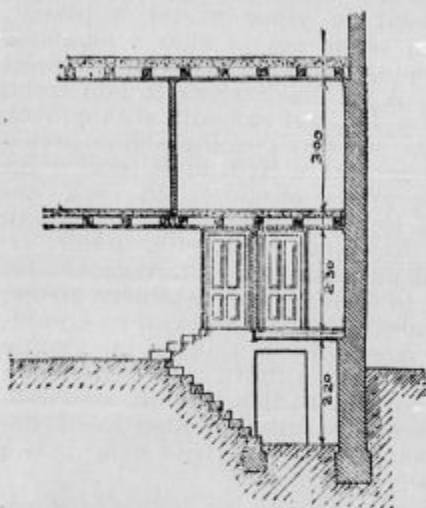
IV. Pokritje.

Stavba se da postaviti potem hranilnice, ako taka obstoji v dotičnem kraju. In sicer hranilnica postavi zgradbo kot svoj dom, in potem prepusti društvu potrebne prostore (proti najemniki itd.). Ali pa hranilnica posodi potrebno vsoto stavbnemu odboru, ki potem amortizira dolg od vsakoletnih dohodkov društvenih prirediteljev itd. Poleg tega se da veliko denarja in materiala nabrati potem privatnih zbirk. Zainteresirati je treba celo župnijo in vsakega posameznika v njej.

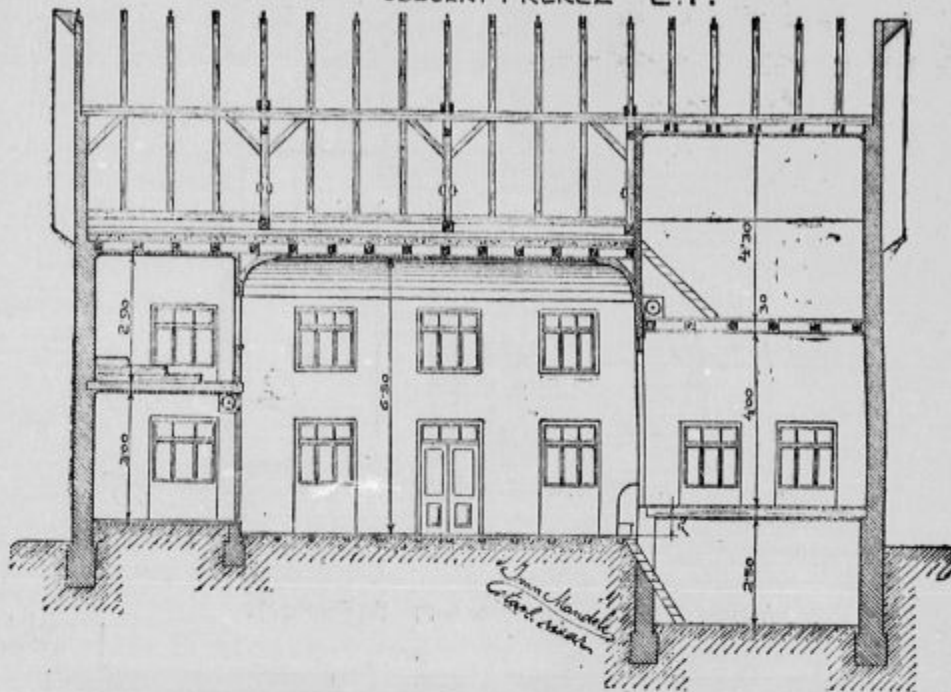
Ljudje radi dajo, samo za pravo žilico jih je treba potipati. Ljudstvo bo tudi veliko raje zahajalo v dom, ako je vsak posameznik kaj daroval zanj ali pomagal pri njegovi zgradbi. To bo res pravi ljudski dom in domače ognjišče ljudske izobrazbe.

Načrt vzornega društvenega doma.

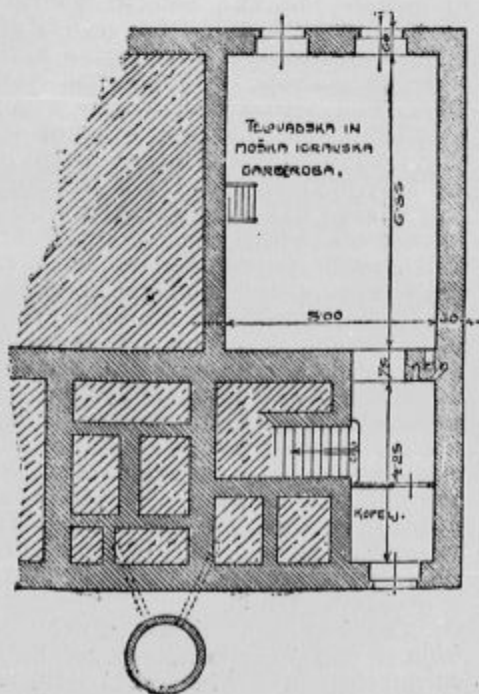
PREREZ A. B.

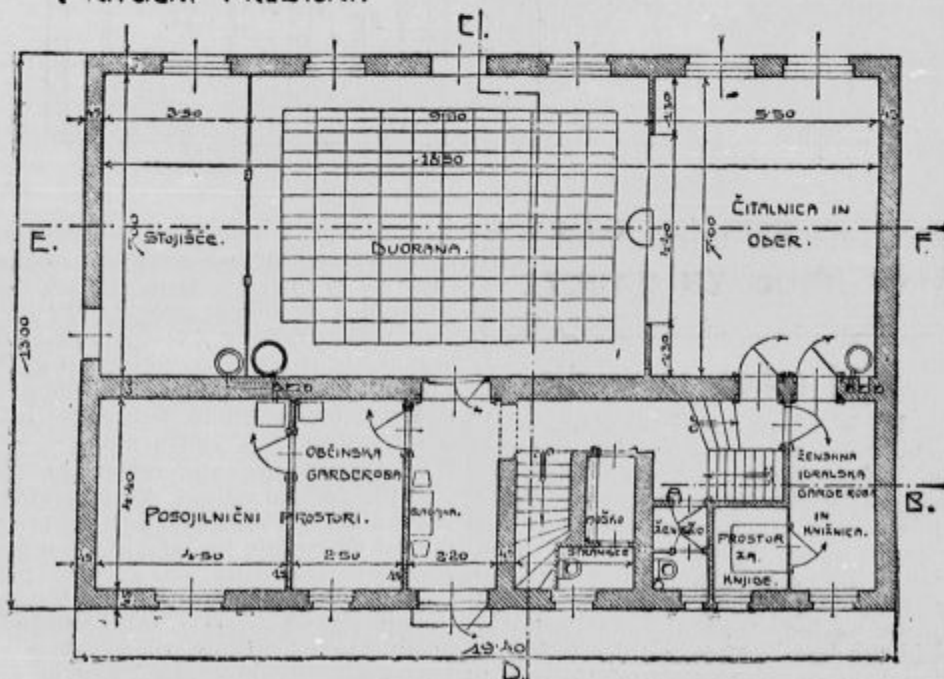
PODOLŽNI PREREZ E. F.

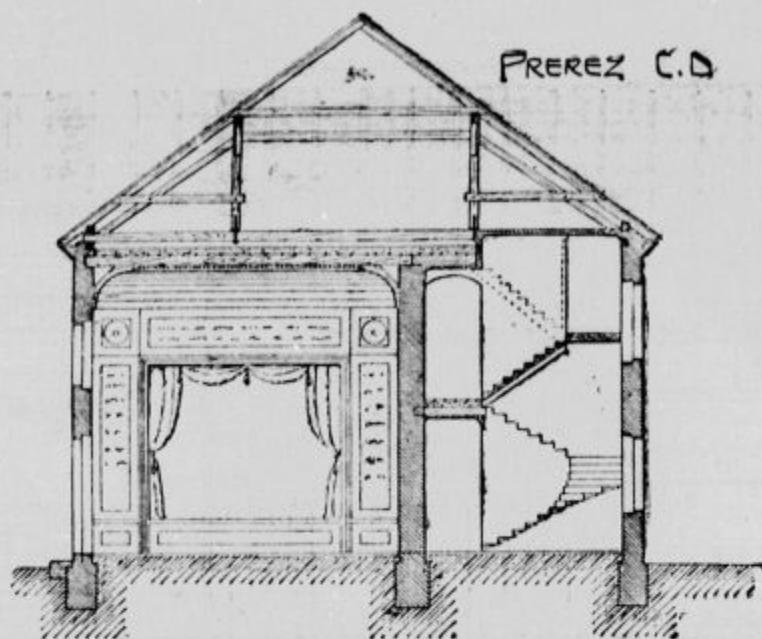

SPODNJI PROSTOR.

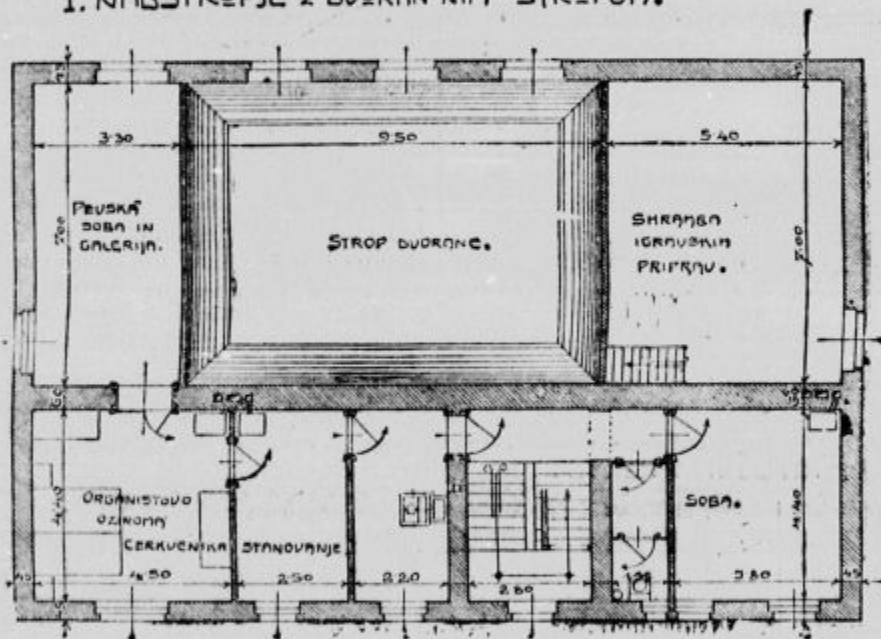

PRITLČNI PROSTORI.

I. NADSTROPJE Z DVORANIM STROPOM.

Gradivo za govore

Med nebom in zemljo.

Ko je Adam moral zapustiti raj, bi se bil lahko pri Bogu pritožil, da mu je dal najmanjšo doto: največ potreb, pa najmanj sredstev, da jih zadovolji. Lev je imel moč, srna poskočne noge, vol roge, le ubogi človek je bil nag. Toda kmalu mu je vol vlačil plug, srno mu je dohitela puščica, a leva je ukrotil njegov pogled. Dasi najmanjše, je človek vendarle dobil največ. Njegov razum je tisto priporočilno pismo, ki mu je zagotovilo na zemlji najvišjo službo; Bog ga je postavil takorekoč za svojega podkralja.

Človek s svojimi telesnimi močmi ne more tekmovali z živalmi. Toda česar ne premore telesna sila, to doseže razum s pomočjo strojev. Danes nas ne vjame nobena čveteronogata žival, če se vozimo z brzovlakom ali avtomobilom, znanega nam je več morja nego katerisibodi ribi in konjskim močem zapovedujemo z mezincem.

Premagana sta celina in morje. Kaj je pa nad nami? Ali ne bodo zemljanu nikdar zrasle peruti, da bi se odtrgal od zemlje in splaval tja gor, kjer kraljuje orel? Da, mu že rasó, pridružiti se bo mogel tudi orlu. Tekmoval z njim sicer še ne bo tako kmalu, vendar pa v krajšem času, kakor ga je preteklo od prve želje letati po zraku.

Ako bi kdo, ki še ni nič slišal o zrakoplovstvu, hotel letati po zraku, bi si gotovo naredil perutnice po vzgledu

tičjih. V resnici so začeli natanko opazovati tičji let in delati poizkuse s perutnicami. Toda pokazalo se je, da je človek preslab, da bi se obdržal dalje časa z lastno močjo v zraku, če bi tudi mogel napraviti perutnice, popolnoma enake tičjim. To pa ni lahko. Pomisliti je treba, da je v peruti vsako pero zase umotvor in da s pomočjo strojev nikdar ni mogoče kretenj tako spretno izvesti kakor dela to tica.

Iskati je bilo treba drugih načinov, ki bi pripeljali do istega kot perutnice. S tem se je razgrnilo znanstvu zanimivo polje zrakoplovstva.

Zanimivo je opazovati, kako spreminjajo strojem, ki jih vedno izboljšujejo, obliko. Vijak, ki goni parnik, gotovo ni nič podoben ribjim plavutam. In vendar je vijak nastal iz plavut. Najprej veslo, potem kolo z lopatami in nazadnje vijak, ki opravlja isti posel boljše. A za vsako stvar je bilo treba iznajdbe. Isto pot so hodili zrakoplovci. Kdor se je držal prvotne oblike perutnic, je zaostal, a tisti, ki je iskal ovinikov, je prišel najdalje. Za vsak napredek je bilo pa treba ali vporabiti že znano iznajdbo, n. pr. plin, motor, vijak ali pa iznajti kaj novega, n. pr. obliko in sestav celega letalnega stroja. Zrakoplovci so morali čakati na iznajdbe in izpopolnitve kemije in strojne tehnike, zato njihova stvar ni mogla napredovati. Tudi o ozračju, sredstvu, v katerem se gibljejo niso imeli dovolj znanja, ker so si tega nabrali šele s pomočjo balonov.

Za razumevanje naslednjega je potrebno, da se nekoliko seznanimo z lastnostmi zraka in najvažnejšimi zakoni, ki so važni za zrakoplovstvo, da bomo mogli zasledovati, koliko je kateri delavec na tem polju pripomogel k današnjim vodljivim zrakoplovom in letalnim strojem.

Zrak obdaja zemljo od vseh strani v obliki votle krogle. Debelosti ozračja ni mogoče natanko določiti, sodijo jo na približno 200 km. Ker sestoji zrak iz različnih plinov, je podvržen vplivu tlaka in gorkote še v posebno veliki meri. Pod pritiskom zavzame manjšo prostornino in se zgosti. Ker ima zrak tudi težo in obdaja zemljo v debeli plasti, zato je spodaj težji, ker je gostejši, bolj stlačen kakor zgoraj, ker pritiska jo zgornje plasti na spodnje. Zrak lahko primerjamo s kupom sena; spodaj je seno najbolj stlačeno, zgoraj najmanj. Zato zraka ne moremo primerjati z vodo, ki je v globočini skoro enako težka, kakor na površini, ker se ne dá stlačiti, dasi je pod hudim pritiskom. Pač pa dobimo primer, če nalijemo v kozarec živega srebra, vode in olja. Prvo najtežje ostane na dnu, voda v sredi, olje pa stopi na vrh in med njimi so ravnine, na katere mejé. Take vzporedne ploskve si lahko mislimo v zraku, če opazujemo oblake, ki plavajo v različnih višinah.

Če bi ne vznemirjala ozračja gorkota, bi torej nudilo tako sliko. Ne bilo bi nobenega vetra in zračni tlak, to je

teža zračnega stebra nad gotovo ploskvijo, bi bil vedno enak, zato bi kazal barometer (tlakomer, je priprava, s katero določimo to težo) vedno enako. Vsled gorkote se pa zrak razteza in krči. Zato se prej omenjene ploskve začno bočiti, nastanejo hribi in doline, ki se morajo zravnavati, kakor pri vzvalovanju vodi. To zravnavanje so vetrovi.

Ozračje se torej loči od morja posebno v dveh lastnostih, da namreč ni povsod enako gosto in da ni v miru, dočim se voda v morskih globočinah ne pretaka. Zato se mora zrakoplov boriti z drugimi težkočami kakor podmorski čoln, dasi sta si na prvi pogled precej podobna.

Zrakoplov plava v zraku. Zato se nekoliko pomudimo pri plavanju.

1. Voda v mirno stoječi posodi je v miru. Mislimo si v tej vodi telo iz vode poljubne oblike, pod vrhom ali v sredi. To je tudi v miru, ker vsa voda miruje. In vendar, zakaj ne pade to mišljeno vodeno telo na dno posode. Od spodaj gori ga mora nekaj držati, neka sila pritiskati. Ta sila se imenuje vzgon. Vzgon mora biti enak teži tega vodnega telesa, ker bi sicer to padlo na dno. Ker si telo lahko mislimo pod vrhom ali pri dnu, sledi, da je vzgon v vodi povsod enak. Mišljeno vodeno telo lahko nadomestimo z drugim iz trde snovi. Na vsako telo pritiska v vodi vzgon, ki je enak teži po telesu izpodrinjene vode.

2. Telo je težje kot voda. V tem slučaju vzgon ne zadošča, da bi obdržal teže telesa, zato pade na dno. Da pa more telo plavati kljub temu, bomo videli pozneje. Zrakoplov se v tem bistveno loči od letalnega stroja, da je prvi lažji ali po teži enak zraku, drugi pa mnogo težji.

3. Telo, ki je lažje kot voda, plava na površini; v vodi ga je toliko, da je teža izpodrinjene vode enaka teži cellega plavajočega telesa. Če bi telo s silo potopili v vodo, bi čutili vzgon, ki tišči telo proti površini.

Kar velja za vodo, velja tudi za pline, torej tudi za zrak. Vendar celega ozračja ne moremo primerjati z vodo. Dočim je vzgon v vodi za isto telo povsod enak, pri zraku ni tako, ker je izpodrineni zrak spodaj gostejši. Prenešeno na ozračje lahko rečemo:

Zrakoplov mora biti lažji od zraka in se dvigne do one plasti, kjer je teža izpodrinjenega zraka enaka njegovi teži.

* * *

Iz prejšnjega sledi, da bi mogli splavati v zrak, če bi se posrečilo izdelati pripravo, ki bi bila lažja kot zrak.

Jezuit Lana je bil prvi mož, ki se je pečal z zrakoplovstvom. Leta 1670. je opisal na podlagi tedanjega znanstva ladjo, s katero bi se mogli voziti po zraku. Sklepal je takole: Potrebujemo pripravo, lažjo kakor zrak. To bi mogli doseči s pomočjo bakrenih krogel, iz katerih bi izsesal zrak, da bi bile popolnoma prazne. Na štiri take krogle

bi privezal čoln z jamborom in jadrom. Lana svojega načrta ni poskušal izpeljati, pa bi se mu tudi ne bil posrečil. Pri svojem, sicer pravilnem predvarku, je pozabil na zračni pritisk, ki bi stisnil prazne bakrene krogle, kojih bakrena lupina bi morala biti zelo tenka, da bi krogle ne bila pretežka. Zračni pritisk je velik; na 1 cm² (ploskev, ki je dolga in široka po 1 cm) pritiska približno 1 kg, na 1 m² torej 10.000 kg. Da ta pritisk vsega ne stré, je to vzrok, ker se zrak nahaja v vseh luknjicah in torej deluje od vseh strani. Če bi bila pa krogle popolnoma prazne, bi zrak pritiskal samo odzunaj na površino in jo vdrl.

Precej časa je preteklo, predno je prišel dominikanec Galien do pametne misli, da bi dvignil Lanov čolnič s pomočjo zraka z visokih gor, ki je redkejši in zato lažji kakor zrak v nižinah. Tudi ta misel je bila pravilna, toda izpostavljena isti nevarnosti kot Lanove krogle: zračnemu tlaku. Gorski zrak je namreč zato redkejši, ker pritiska nanj manjši steber zraka. Če bi torej zavezal na gori meh zraka in ga nesel v dolino, bi meh vključ temu ne frčal, ker bi ga večji pritisk skrčil, da bi zavzel manjšo prostornino.

Na zanimive Galienove poizkuse sta postala pozorna brata Montgolfier (Mongolfje) in sta se tudi začela baviti z vprašanjem, kako bi dobila snov, lažjo od zraka. Njunin oče je imel popirnico, bil je bogat, zato sta razpolagala poleg vsega tedanjega tehničnega znanja tudi z denarnimi sredstvi. Imela sta srečo. Opazovala sta, kaj vse se dviga v zrak in postala pozorna na vodno paro. Napolnila sta popirnaté vreče s paro, toda para se je shladila ter spremenila v nekoliko kapljic in vreče so zlezle v gube. Iz tovarne se je dvigal dim, pa tudi ta je v vreči izginil, kakor bi bil začaran. Naposled sta zakurila pod kroglo iz popirja, ki je bila spodaj odprta, in glej — krogle se je dvignila. Ta uspeh sta dosegla po naključju, ker sta mislila, da dviga balon elektrika, v resnici ga je pa segreti zrak. Leta 1783. sta ponovila poizkus na javnem trgu. Balon se je dvignil 300 metrov visoko.

Kar zašumelo je po svetu o novi iznajdbi. Posebno Francozi so bili ponosni na svoja rojaka. Navdušeni Parižani so naročili fiziku Charlesu (Šarlu), naj stvar preišče in so zložili v ta namen 10.000 frankov. Charles je dognal, da balona ni dvignila elektrika, temveč segreti zrak. Gorkota namreč vse stvari raztegne, posebno še pline. Posledica je, da so redkejši. Zato enaka mera razgretega plina pod istim pritiskom manj tehta kakor hladnega.

Medtem se je posrečilo dobiti dotlejš neznan plin vodik, ki je sestavina vode. Vodik je štirinajstkrat lažji od zraka, zato kakor nalašč za polnjenje balonov. Charlesove iznajdbe uporabljajo še danes. Balon, ki ima obliko krogle, je še danes tak, kakor ga je on zasnoval. Svileni, z gumijem prevlečeni ovoj

je napolnil z vodikom, čez ovoj je spletel mrežo, da je enakomerno porazdelil teže čolniča, privezanega na njo. Zgoraj je imel balon ventil za spuščanje plina, spodaj je bil odprt. Mesto vrvi, ki je zdaj v navadi, je imel sidro. Še leta 1783. je spustil balon v Parizu vpricho mnogobrojnega občinstva, dasi je dež lil, kakor iz škafa. Balon je plaval iz mesta, dokler ni počil svileni ovoj. Ko je padel na tla, so ga že čakali kmetje z vilami, cepci in kamenjem, misleč, da imajo opraviti s samim vragom. Zato so ga tudi primerno sprejeli. Ko so bili balon popolnoma zdelali, da ni bilo nič več sape v njem, so pripregli kljuso in ga vlačili v sprevedu po vasi. Tako smrt je našel eden najznamenitejših balonov.

Vse je nestrpnost čakalo, kdo se bo prvi upal dvigniti v zrak. Ta čast pa ni bila namenjena človeku. Brata Montgolfier sta prišla v Pariz z velikim balonom iz platna, prevlečenega s popirjem. Pred kraljevim gradom sta ga napolnila s segretim zrakom in mu obesila spodaj košaro, v kateri je bila raca, petelin pa koštrun. Tako so bili ti trije prvi zrakoplovci. Balon se je dvignil in padel zopet na zemljo. Vse je bilo radovedno, kaj je z živalmi. Vse tri se bile žive, dve tudi pri zdravju, le petelin se je klaverno držal. V to določena komisija je dognala, da ga je le koštrun pohodil, da pa sicer v višavi ne preti življenju nikaka nevarnost. Še istega l. 1783. se je dvignil prvi človek, Pilatre de Rozier (Pilatr d' Rozjé) po imenu. On se je prvi dvignil, pa tudi prvi zgubil pri tem svoje življenje. Najprej se mu je posrečil poskus s privezanim balonom. Ko je pa Blanchard (Blanšar) preplul kanal med Anglijo in Francijo, mu je sledil tudi de Rozier s svojim prijateljem. V ta namen je napravil balon posebne vrste. Pod kroglo, ki jo je napolnil z vodikom, je bil še manjši balon z zrakom, ki ga je lahko poljubno razgrel z ognjem v čolniču, ki je visel na mreži. S spodnjim balonom je hotel balon dvigniti po volji višje ali nižje. Ker pa vodik rad gori, se je nad ognjem vnel in oba zrakoplovca sta padla iz višine 400 metrov na obalo.

Tako so Francozi orali ledino na zrakoplovnem polju. V 19. stoletju je prosto plavajočoi ali nevodljivi balon malo napredoval, pač pa so ga začeli rabiti za znanstvena raziskavanja in vojne namene. Ker se s segretim zrakom ni bilo mogoče za dalje časa dvigniti visoko, so ga opustili in nadomestili vseskozi s plinom vodikom ali pa s svetilnim plinom V glavnem se je obdržal balon Charlesovega tipa, le sidro so zamenjali za debelo kakih 100 metrov dolgo vrv, ki varuje balon pretrdega padca na zemljo. Kadar se balon približa tlom, se ga vrv najprej dotakne, pri tem se začne zvijati v klobaso in opravlja službo prožnega peresa.

Prosto plavajoče balone rabijo danes za razne namene, predvsem za raziskavanja zračnih pojavov, vojne namene in zabavo. Letos so opazili iz ba-

lona Halleyjev komet; dvignili so se nad oblake, ki so ga sicer zakrivali očem.

Balon morajo tako opremiti, da odgovarja svojemu namenu. Pri raziskavanjih morajo doseči velike višine. Zato polnijo take balone brez izjeme z vodikom, ki je najlažja znana snov. Ko polnijo balon z vodikom, mora biti privezan, da ne uide. V gondolo, ki je spodaj privezana, stopi nekaj oseb, ki morajo imeti poleg različnih priprav kot toplomer in tlakomer predvsem toplo obleko. Dasi bliže solnce, je namreč višje v zraku zelo mraz, opazovali so že do 50° C mraza. V gondolo vzamejo balast, to je nekaj vreč peska, da se balon ne dviga začetkom prehitro. Sploh je za zrakoplovca ta balast največjega pomena, če ga zna pravilno rabiti. Kadar je vse v redu, odvežejo balon, ki se začne dvigati, tem hitreje, čim lažji je, čim večja je razlika med njegovo težo z bremenom vred in težo izpodrinjenega zraka. Ako bi balon obsegal 1000 m³ in bi bil napolnjen z vodikom, tedaj bi ta plin tehtal 90 kg, izpodrinjeni zrak pa 1290 kg. Razlika je torej 1200 kg, toliko znaša vzgon. Da se bo balon dvignil, mora biti teža ovoja in bremena manjša. Ako bi bil napolnjen s svetilnim plinom, bi znašala razlika le 770 kg, ker je ta plin sedemkrat težji kot zrak. Iz razmerja, v katerem rase razlika z velikostjo balonov, spoznamo, da more velik balon tudi večje breme nositi. Dviga se toliko časa, da je izpodrinjeni zrak enako težak njegovi teži. tem dviganju prihaja balon pod vedno manjši pristik; posledica je, da se plin v njem raztegne in ker ni v ovojju dovolj prostora, odhaja skozi odprtino, ki je spodaj v ovoju. Da ni te odprtine, bi balon počil. Pri dviganju mu poje ma teža, kar pa ni veliko v primeri z gostoto obdajajočega zraka, ki postaja vedno redkejši. Slednjič balon mora obstati v neki višini. Zdaj je čas odvezati vrečo peska, pa jo — ne izpustiti, to bi bilo nevarno za balon in za ljudi na zemlji — temveč počasi prazniti. Balon postane zopet lažji za eno vrečo peska. Zato se bo zopet dvigal, plin bo zopet uhajal, dokler se ne povspne do višine, ki odgovarja njegovi teži. To se ponavlja, dokler je še kaj balasta. Na ta način so dosegli ljudje višino 8000 metrov, kjer je zračni pritisk že tako majhen, da človek začne krvaveti iz nosa in ušes. Tudi dihati ne more več, če se ni preskrbel s kisikom, ki ga vsrkava po cevi iz posode, v kateri ga ima stlačenega. Vožnja v balonu je zelo prijetna, zato se ni čuditi, da nekateri žrtvujejo za to zabavo mnogo denarja. Če smo dovolj visoko, vidimo pod seboj valovito morje oblakov, ki jih pode vetrovi semintje, bliski švigajo, na zemljo pada toča ali pa lete preklje, kaj nas to briga, saj je nad nami jasno nebo in svetlo solnce. Ker plava balon z vetrom zato ne čutimo najmanjše sapice. Od tako mirne vožnje nas ne bodo kosti bolele, pa tudi zaradi prepriha nas ne bo trgalo.

Kadar se zrakoplovci nadihajo visokega zraka in bi radi zopet med navadne zemljane, je treba potegniti za vrvice, ki odpre ventil. Iz balona začne zgoraj uhajati plin, balon postane ohlapen. Ker zdaj izpodrine premo zraka, zato mora padati. Pri tem pa prihaja pod vedno večji pritisk, ki ga vedno bolj stiska. Ker postaja prostornina vedno manjša, mora padati neprenehoma v klub gostejšemu zraku. Tu imam slučaj, ki ga je doživel Galien s svojim mehomo gorskega zraka. Da se balon zopet ustavi, je treba izprazniti vrečo. Tako vidimo, da je balast potreben pri dviganju kakor tudi pri padanju. Če nameravajo plavati v gotovi smeri, spuste pred balonom majhne balončke, ki pokažejo smer vetrov. Seveda mora potem zrakoplovec ostati v tisti višini, kjer vleče ugodni veter, kar doseže s pomočjo ventila in peska.

Ti baloni, ki smo zdaj govorili o njih, so popolnoma izročeni vetrovom. Zrakoplovec je popolnoma brez moči glede smeri, ker se zrakoplov ne da voditi. Zato se imenuje nevodljiv ali prosto plavajoč. Ker ima obliko krogle, je dobil ime balon.

(Dalje prihodnjič.)

Društveni vestnik

S. K. S. Z.

Večje društvene prireditve, katerih se je tudi osrednja zveza udeležila z zastavo, so se priredile v Logatcu, Črnemu vrhu nad Idrijo, Domžalah, St. Ilju in Trbovljah, kjer so se blagoslovili novi društveni domovi. V torek dne 6. t. m. se je S. K. S. Z. z zastavo udeležila pogreba veleč. gos. Terezine Povše, soproge državnega poslanca Fr. Povšeta, kateremu tudi na tem mestu v imenu celokupne kršč. soc. organizacije izrečemo najiskrenejše sožalje.

Sestanek dekanjskih odborov se vrši v Ljubljani koncem meseca septembra.

Dopisi.

Prvi dekanjski shod. Izobraževalna društva idrijske dekanije lahko s ponosom zro v ostali slov. svet. Dasi so zaradi oddaljenosti od železniških zvez precej osamljena in sama nase navezana, vendar se krepko gibljejo in v nekaterih stvareh korakajo celo v prvi vrsti. Večkratni hudi boji s političnimi nasprotniki so naše tamošnje somišljenike zelo utrdili in navadili stroge discipline, tako da je treba le namigniti in že se zgodi. — Ko je lansko leto izdala S. K. S. Z. oklic, naj se osnujejo dekanjski odbori, so bila slovenska izobraževalna društva idrijske dekanije prva, ki so slušala ta glas in si ustanovila svoj dekanjski odbor. In tajnik g. Traven mu pri glavni skupščini S. K. S. Z. ni mogel očitati lenobe in zaspanosti, temveč ga je moral še celo malo pohvaliti. — Pa ne le,

da je imel idrijski okraj svoj prvi dekanjski odbor, tamošnja izobraževalna društva so priredila tudi prvi dekanjski shod, s katerim so lahko popolnoma zadovoljna. Prav srečna je bila misel dekanjskega odbora, da je porabil lepo priliko slovesnega odkritja dr. Frančišek Lampetovega spomenika v Črnem vrhu in je za isti dan tudi sklical prvi dekanjski shod. Po popoldanskem službi božji se je kmalu popolnoma napolnil obširni prostor pod kozolcem g. župana Dom. Rudolfa. Predsednik dekanjskega odbora g. c. kr. učitelj Josip Novak je otvoril shod ter pozdravil vse navzoče, zlasti ono odlično gospodo, ki se je sicer udeležila v prvi vrsti dr. Lampetove slavnosti, pa je s svojo navzočnostjo povečala tudi dekanjski shod, potem pa podal besedo deželnega glavarja namestniku gos. dr. Evgenu Lampetu. Kot bližnji sorodnik rajnega dr. Fr. Lampeta se je g. govornik v uvodu spominjal onih bridkih trenotkov, ko se je dr. Fr. Lampe že poslavljajal s tega sveta. Pripovedoval je, kako sta razmotrivala važno vprašanje: kaj je treba našemu ljudstvu? Našemu ljudstvu je treba izobrazbe, to je bilo mnenje s tega sveta se poslavljajočega, visoko izobraženega dr. Fr. Lampeta. Na to je g. govornik z njemu lastno dovršenostjo razlagal, zakaj je treba izobrazbe in kakšna mora biti izobrazba, da bo osrečila slovensko ljudstvo. Opisoval je razvoj kulturnih stremeljenj zadnjih časov na Slovenskem. Slovenski narod ne mara za izobrazbo, ki se importira od drugod, noče liberalne in svobodomiselnijske izobrazbe, ki okužuje in zastruplja mladino in uničuje vsako svobodo in napredek. Govornik opisuje podrobneje razmere na Francoskem, ter konča z izjavo, da vse kar je zdravega med našim narodom, stoji v naših vrstah, zlasti pa je naš up in ponos naša mladina in njene organizacije. Drugi govornik, g. dr. Lovro Pogačnik, se kot bivši gojenec Marijanišča v uvodu tudi spominja dr. Fr. Lampeta ter pripoveduje, s koliko ljubeznijo je znal dr. Lampe vzgajati uboge sirote in kako mu je bila s v. vera najboljši pripomoček pri vzgoji. Prešel je nato k mladinski organizaciji, zlasti Orlovski, koje namen je in mora biti: vzgojiti verno in moralno ljudstvo. Jako ganljiv in gotovo blagodejno učinkujoč na navzočo mladino in druge je bil prizor, ki ga je g. govornik opisal k sklepu svojega krasnega govora. Tisto jutro, ko je peš korakal iz Logatca proti Črnemu vrhu, je namreč videl kako se je mož - delavec, hiteč za zaslužkom, poslovil od svoje žene potem, ko sta opravila skupno molitev klečeč pred križem zunaj vasi. Ta mož — pravi govornik — ne bo v tujini postal nezvest svoji ženi in ta žena ne bo doma postala nezvesta svojemu možu; živa vera ju bo varovala. Obema gg. govornikoma so navzoči z največjo pazljivostjo sledili ter z bučnim odobravanjem izrekli svojo zadovoljnost. Ko se jima je še g. predsednik najiskrenejše

zahvalil, se je zaključil prvi dekanijski shod.

Obloke - Hudajužna. V nedeljo 21. avgusta se je vršil v posojilničnih prostorih ustanovni občni zbor našega sl. kat. izobraževalnega društva. Zbralo se je nepričakovano veliko število mož in mladeničev, ki so pazljivo sledili krasnemu govoru g. akademika Ščeka. Govoril je nam o pomenu in koristi izobraževalnih društev. Predvsem je poudarjal važnost združništva za našega kmeta. Jako lepo nam je naslikal pogubonosno delovanje slovenskih svobodomiselnikov, ko je nam citiral par programnih točk iz »Svobodne Misli«, s katero hočejo ti najhujši nasprotniki vcepiti ljudstvu mržnjo do vere in duhovščine. V debato so posegli domači g. vikar Pirc, župnik Kokošar iz Gorice in jurist Sedej, ki so vsi želeli novemu društvu najboljši vspah.

Kred (pri Kobaridu na Goriškem). Prošli mesec, 16. avgusta je praznovalo naše kat. slov. izobraževalno društvo obletnico svoje ustanovitve. Vršil se je občni zbor, z naslednjim sporedom: Prvi je govoril g. vikar Fon o postanku, razvoju in pomenu naših izobraževalnih društev. Na to smo slišali tajnikovo in blagajnikovo poročilo, ki sta oba, ako se vpošteva razmere prvega leta, zadovoljiva. Iz tajnikovega poročila to: tekom leta je bilo v društvu pet predavanj. Na novo leto se je otvorila knjižnica, ki šteje 250 knjig. Do sedaj se je izposodilo 60 knjig — letni čas seveda ni ljudi doma in kar jih je, imajo dosti dela, tako, da morejo le malo posegati po knjigah. Članov je sedaj 40. Ko so se poročila odobrila se je izvolil deloma nov odbor, ki se je sestavil tako-le: vikar Jak. Fon, predsednik; Jos. Hutih, podpredsednik; Anton Ban, tajnik; A. Mišič, blagajnik; Miha Sok, Jak. Butelj in Ant. Skočir, odborniki. Na to je govoril še abiturient Lovrenčič o nalogah, ki jih ima odbor in tudi o nalogah in dolžnostih, ki jih ima vsak član. In s tem je bil občni zbor končan. — Z našo kršč. soc. mislijo je zmaga in v njej je boljša bodočnost našega ljudstva, zato Krejci in Potočani, kar vas misli res katoliško in se vas ni še oprijel liberalni duh, a vendar še niste v našem društvu, pridite in vstopite! Pokažite, da je liberalno društvo med vernim ljudstvom popolnoma odveč in da ga ne marate.

Rihenberga (Goriško). Naše »Kršč. soc. izobraževalno društvo« nam je v nedeljo pripravilo prelepo zabavo in razvedrilo, ki nam dolgo časa ne pojde iz spomina. Pevski zbor je kakor vedno izborno rešil svojo nalogo. Nekatere pesmi je moral na zahtevo občinstva ponavljati. Deklamacijo so prav živo prednašala štiri dekleta. Kaj naj rečemo še le o igrah? Šaloigra »Dve teti« so igrala dekleta tako imenitno in naravno, da jih je zadela sodba: Igrale so, kakor da bi šlo zares! Istotako se je krasno vprizorila igra »Svoji k svojim«, ki ima v sebi mnogo lepega in poučne-

ga. Župan Podlipnik je predstavljal modrega, pametnega, za vero in dom vnetega slovenskega kmeta in očeta, Prosen pa se je pokazal njemu enakega, razumnega in poštenega kmečkega fanta, Jeta vrlo, kmečki dom ljubeče slovensko dekle, mati Mica, ki bi s početka rada videla tujca, nemškutarskega kramarja Kričača za zeta, je kmalu spoznala svojo zмотo in se jo je otesla. Vsi igralci so prav dobro pogodili opisane značaje. Vrhunec je dosegla veselica v tridejanjski veseloigri »Kovačev študent«, katero so izvajali sami domači fantje. Spremljal je na harmoniju organist g. Valenčič. Šlo je vse gladko in lepo, da se je bilo čuditi. Kaj takega! Človek bi kmalu pozabil, da je na deželi in da ima pred seboj samo pristne kmečke fante, ampak bi mislil, da je kje v kakem mestnem gledališču. Ta veselica je pokazala, da naše »Kršč. soc. izobraževalno društvo« krepko napreduje. Naj bi i nadalje napredovalo in cvetelo! Vsi društveniki in prijatelji društva naj se drže lepih in modrih besed Podlipnikovih v igri »Svoji k svojim«: »Nepremagljivi smo, dokler se držimo starega gesla: »Vse za vero, dom, cesarja, in trdno stojmo, kakor nas je Bog postavil: Svoji k svojim.«

Vel. žablje. (Goriška Vipava.) Veselica »Kat. slov. izobraževalnega društva« in javna telovadba Orla 4. t. m. se je izvršila v vseobčo zadovoljnost. Udeležba je bila velika, čeravno nam je nagajal dež. Posebno živahno pohvalo so želi pri javni telovadbi batujski Orli in zastopniki dornberškega Orla. Vse pevske in igralne točke so z občudovanja vredno spretnostjo proizvajali domači fantje in dekleta. Vsa čast jim. Škoda, da smo morali z igro »Tri sestre« radi dežja prekiniti. Posebno je izmed pevskih točk ugajal dvospev za sopran in alt »Večerni zvon«, katerega nam je nalašč za našo veselico uglasbil vlč. g. Vinko Vodopivec, za kar mu bodi izrečena najiskrenejša zahvala. Govor je imel akademik V. Vrtovec. Povdarjal je, kako težko stališče je imel od strani nasprotnikov naš telovadni odsek Orel in čestitati mu je na njegovem prospehu. Omenjal je napor goriškega svobodomiselnega učiteljstva, ki se je ob priliki zborovanja kršč. mislečega učiteljstva v »Soči« norčevalo iz Marijinega češčenja, iz vsega kar je sveto vernemu ljudstvu in ki hoče posvobodomisliti našo mladino. (Slučaji Štrekelj, Bajt.) Proti takim svobodomiselnim učiteljem velja boj na nož — neizprosen boj. Poslušalci so govorniku živahno pritrjevali. Med udeleženci smo opazili več odličnih gostov. Hvala preč. duhovščini in posebno Batujcem in Šmarcem, ki so nas v tako velikem številu obiskali. Po veselici se je razvila živahna prosta zabava. Le škoda, da so nas motili liberalni napadalci.

Neverjetno se zdi

in vendar je resnično, da trpe tisoči naših bližnjih na začasnem ali trajnem zastaranem zaprtju in vendar uporabljajo proti temu ostudna, češče boleznij vzbujača in popolnoma ničvredna sredstva, mesto da bi se oklenili zdravniško priporočenega »Laxigen-a«, ki se zbok svojega osvežujočega, blagodejnega okusa in svojega vedno zanesljivega milega učinka po vsej pravici sme označiti kot ideal vseh odvajalnih sredstev nove dobe. Izvirna škatljica iz pločevine z 20 tabletami se dobiva po K 1'30 v vseh lekarnah, sicer pa pri glavni zalogi C. Brady, lekarna pri kralju ogerskem na Dunaju.

2540

Da bi se vrnil tajni svetnik Goethe

pa bi zložil himno na sodenske mineralne pastilje (Fayeve pristne). Svoj živ dan je visoko cenil zdravilno moč vrelcev, da pa to zdravilno moč v zgoščenih oblikah takorekoč v žepu lahko nosimo seboj — to se mu pa vsoeno ni zdelo verjetno. Fayeve pristne sodenice obsegajo vse zdravilne sestavine slovitihi sodenskih zdravilnih vrelcev, njih učinek proti vsem oblikam prehlajenja je svetovno znan. Sodenice se dobivajo po K 1'25 po vseh zadevnih trgovinah. Generalno zastopstvo za Avstro-Ogrsko: W. Th. Guntzert, c. in kr. dvorni založnik, Dunaj: IV/1, Grosse Neugasse 17

13

Dobre harmonike K 4'80. Nad 100.000 ko-

madov razprodan.

Nikake carine! Jamstvo! Zamena dovoljena ali pa denar razaj.

Št. 300³/₄, 10 tipk, 2 reg., 28 gl., vel. 24/12 cm K 4'80. — Št. 657¹/₄, 10 tipk, 1 reg., 28 glasov, vel. 30/15 cm K 5'20. — Št. 305³/₄, 10 tipk, 2 reg. 50 glasov, vel. 24/12 K 6'20. — Št. 663¹/₄, 10 tipk, 2 reg. 50 glas., vel. 31/15 cm K 8'—, — Št. 685¹/₂, 10 tipk, 2 reg., 50 gl. vel. 28/16 cm K 9'—. Šola za samouk k vsaki harm. zastoji.

Pošilja proti povzetju c. kr. dvorni založnik

Jan Konrad, razpošiljalnica glasbil v Brúxu št. 1377 (Češko).

Glavni katalog z več kakor 3000 slikami na zahtevo zastoj in franco.

Revmatizem, protin, neuralgija in ozeblina

povzročijo mnogokrat nestrpne bolečine. Za njihove hitro pomiritev in ozdravljenje, za splahnitev oteklin in zopetno pridobitev pregibnosti členkov in odstranitev utripanja učinkuje presenetljivo, zanesljivo

CONTRHEUMAN

Besedni znak za (menthol-saliciliziran kostanjev izvleček).

za vrlbavanje, masažo ali obkladke. 1 pušica 1 krono.

Pri naprej vpošiljalvi K 1'50 se pošlje 1 pušica franco

: : : : : 10 : :

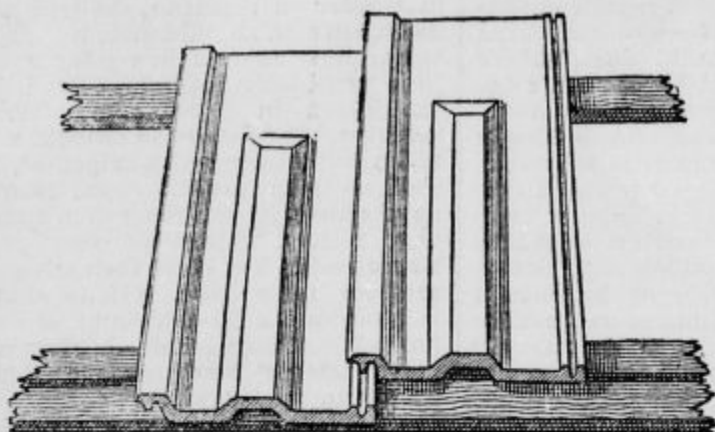
Izdelovalnica in glavna zaloga v

lekarni B. FRAGNER-ja

c. kr. dvornega dobavitelja, PRAGA III., št. 203.

Pozor na ime izdelka in izdelovaltelja!

ZALOGE V LEKARNAH 2961

F.P. Vidic & Komp., Ljubljana

tovarna zarezanih strešnikov ponudi v vsaki poljubni množini **patent. dvojno zarezani**

strešnik-zakrivač

s poševno obrezo in priveznim nastavkom „sistem Marzola“.

Brez odprtin navzgor! Streha popolnoma varna pred nevihtami!

Najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanosti.

Na željo pošljemo takoj vzorce in popis. **Spretni zaslopniki se iščejo.**

Telefon 237.

Telefon 237.

Betonsko podjetje.

Tvornica umetnega kamena in marmorja

Zajec & Horn

Ljubljana, Dunajska c. 73.

Izvršuje vsa v to stroko spadajoča kamnoseška dela, kot: stopnice, klepane in brušene, postamente, balustrade, ornamente za fašade, vrtna ograja, bangerje, krasne nagrobne spomenike in okvirje, korita in žlebove, cevi za kanale (6—100 cm premera), okvirje za stene v vodnjakih (Sternathov sistem) i. t. d. 1754

Prevzema kanalizacije in fundementiranje strojev.

Gospode duhovnike in stavbenike opozarjamo na Carralxthov umetni marmor za obhajilne mize, oltarje, votivne table, obkladanje sten v cerkvah in vestibulih — lepota brez primere pri nizki ceni.

Xylolith je eden najboljših tlakov za cerkve in zakristije, za hodnike in kuhinje, delavnice in pisarne: tiha hoja, topel, higijeničen, brez špranj, neizgorljiv, se lahko snaži; v poljubnih barvah, preprosto ali prav elegantno izvršen. — Tlakovanje cerkev in vež s cementno-mozaičnimi in hidravličnimi ploščami v raznih ličnih vzorcih. — Terrazzo tlakovi! Mesto drugih glaziranih plošč za obkladanje sten pri vodovodu, v kuhinji, v kopalnici, kakor tudi za fašade pri hišah priporočamo izredno lepo in ceno nadomestilo v oolit, ki je trd kot marmor, v raznih barvah.

Projektiranje in izvrševanje železobetonskih stavb: stropov, mostov, rezervarjev in celih posloplj po inženirju-strokovnjaku, ki daje na željo tudi strokovna mnenja. V zalogi cement na debelo in drobno ter „izolirna masa“ zoper vlažnost zidov, na katero opozarjamo.

NAJBOLJŠA IN NAJSIGURNEJŠA PRILIKA ZA STEDENJE!

Denarni promet do 31. decembra 1909
čez 83 milijonov kron.

Lastna glavnica K 503.575-98

Stanje vlog dne 31. marca 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

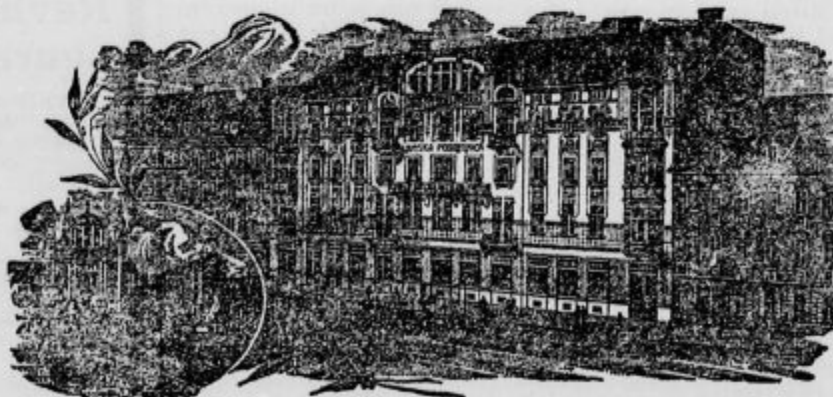
registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta števil. 6, pritličje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkev

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih 4-50 kron na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštne hranilnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih združnikov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvo) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant. eskomptirajo.

Dr. Ivan Sušteršič, predsed. Josip Siška, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. Anton Kobi, posestnik in trgovec, Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posestnik in blagajnik »Ljudske posojilnice«. Ivan Pollak ml., tovarnar. Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani. Gregor Šlibar, župnik na Rudniku.